

ZONNEBOEK

1950

ZONNE
BOEK
1950

VAN
HERWONNEN
LEVENSKRACHT

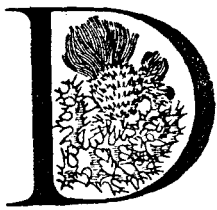
INSTELLING VAN
DE NEDERLANDSE KATHOLIEKE
ARBEIDERSBEWEGING

UITGEGEVEN
IN SAMENWERKING MET
UITGEVERIJ DE FONTEIN TE UTRECHT

HET HOOGSTE GOED

NOVELLE VAN WALTER BREEDVELD

DE ZUSTER HAD DE JONGENS BELOOFD, DAT ZE NOG EVEN naar het kindje mochten komen kijken voor ze wegging. En nu liep ze naar de huiskamer om haar belofte gestand te doen. Aanstonds lieten ze hun huiswerk in de steek en daar kwamen ze aangerend, achter de zuster aan. Juliën voorop, Constant vlak achter hem aan. De zuster legde de vinger op de lippen toen ze bij de slaapkamer kwamen. Maar ze liepen al op hun tenen, ze begrepen wel, dat ze in de kamer bij moeder geen leven mochten maken. Dan stonden ze voorovergebogen bij de wieg waarin het nieuwe zusje rustig neerlag, de oogjes open, stil, volkomen tevreden nu ze gedronken had en verzorgd was.

De donkere kop van Juliën was het diepst gebogen; met glanzende ogen keek hij naar het kindje. Zo'n klein, teer wezentje, dat zo opeens in hun leven was gekomen; voor vader, voor moeder en ook voor hun tweeën. Met zijn dertien jaar wist Juliën er al iets van hoe het gaat met de geboorte van kindjes; vader had het bovendien gezegd een poos geleden, dat ze een nieuw broertje of zusje zouden krijgen. Je moet veel bidden voor moeder, had Delgree zijn oudste jongen gezegd. Constant, die elf jaar was, begreep er heel vaag iets van, lang niet zoveel als Juliën. Maar hij had toch ook gebeden voor moeder zoals zijn broer.

Heel onverwachts was het kindje toen geboren in de nacht van gister op eergister. 's Morgens stond vader voor hun bed om het hun te zeggen. Een nieuw kindje was geboren in de nacht, een zusje.

„Hoe heet het zusje, vader?” vroeg Juliën gretig.

„Als het zusje gedoopt is zal ze Cecilia heten, net als moeder.”

In de morgenuren hadden ze het kindje even mogen zien. En gisteravond en nu weer.

't Was een erg mooi kindje, meenden de jongens. De oogjes waren heel licht blauw, de haartjes blond als vlas. Het gezichtje was net een rijpe perzik, maar het leukst was het neusje; niet veel groter dan een kleine knikker. En die kleine spitse vingertjes aan het mollige handje. De vingertjes waren niet groter dan de glimwormpjes, die ze laatst met vader hadden gezien in de tuin.

„Mogen wij het kindje even vasthouden, zuster, net als gister?” vroeg Constant begerig.

De zuster keek naar mevrouw Delgree, die het intieme tafereeltje met een fijne glimlach om de mond gadesloeg. En toen mevrouw toestemmend knikte, zei ze: „Toe dan maar, als jullie moeder het goed vindt. Wie is er aan de beurt om het kindje het eerst te dragen?”

„Ik zuster,” zei Juliën gretig. „Gisteravond heeft Constant haar het eerst mogen vasthouden.”

Wat zouden ze haar verwennen, als ze wat groter geworden was

„Nou, dan jij vanavond, Juul.” Ze legde het kindje in de jongensarmen. „Voorzichtig hoor. 't Is geen voetbal.”

Nu lachten ze alle vier om die geestigheid van de zuster. „Een voetbal, stel je voor,” zei Constant. „Eén schuiver en er is niets meer over van het hele kindje.”

„Constant,” vermaande mevrouw Delgree, „zo mag je toch niet praten over ons lieve schatje.”

De jongen bloosde hevig: „Nee, moeder,” zei hij beschaamd, „ik weet het wel. Ik zei het maar als een grapje.”

Daar stonden ze dan naast elkaar en de zuster met enigszins uitgebreide armen stond achter hen. De jongens genoten er van. O, wat was het een lief zusje. Wat zouden ze haar verwennen als ze wat groter geworden was.

„Moeder, ze weegt bijna niets. Ik voel haar haast niet op mijn armen,” zei Juliën met kloeke jongensstem.

De moeder genoot evenzeer als haar flinke jongens. Het was een heerlijk gezicht de twee jongenskoppen boven het wit en rose van het kleine zusje. Juliën donker; zijn levendige ogen vol expressie; de vorm van zijn gezicht begon al hoekig te worden, hij was de puberteit al ingegaan. Heel anders dan Constant, die nog volop kind was. Minder schrand, minder intelligent dan zijn broer. Maar heel goed was

z'n karakter, heel lief zijn wezen. Een mooie blonde jongenskop met vriendelijke open ogen boven de wipneus, die nog geen vaste vorm gekregen had. De frisrode lippen een beetje geopend zodat z'n hagelwitte tanden blonken in z'n mond.

„Nu is het mijn beurt, Juul,” zei Constant.

„Nog eventjes hoor,” weerstreefde Juliën, die het zusje nog niet af wilde geven.

„Toe, Juul, de zuster moet weg en jij hebt het zusje nu lang genoeg gedragen,” drong Constant aan, en hij breidde zijn armen uit. Wat er toen gebeurde geschiedde zo onverwacht en zo snel, dat ook de zuster, die er toch vlak bij stond, het zich later nooit goed kon herinneren. Vermoedelijk zag Juliën in het gebaar van Constant een poging om hem het kindje af te nemen, waarop hij reageerde met een driftige achterwaartse beweging.

De moeder hoorde een slag, een geluid van krakend been, dan een harde, gierende kreet. Ze zette zich overeind in bed, maar de zuster had het kindje, dat Juul uit zijn armen liet vallen, al opgevangen. Daarna zag en hoorde ze nog dat de jongens gilend de kamer uitrenden voor ze het bewustzijn verloor.

Toen ze weer bij kennis kwam was het avond geworden. Ze zag haar man met bleek gezicht, in zijn ogen een uitdrukking van bezorgdheid en heel groot verdriet, over haar heen gebogen staan. En achter hem stond de dokter.

Met snelle rukken kwam haar geest in actie en dan herinnerde zij zich weer wat er gebeurd was. Haar eerste gedachte was dat het kindje dood was, dat meende ze te zien aan de droefheid van haar man en aan de ernstig bezorgde blik in de ogen van de dokter.

Ze schreide: „Juul, waarom moest dit gebeuren? Ik kan het niet helpen, ik heb het niet kunnen voorkomen.”

Delgree boog zich naar haar toe en kuste haar op de mond. „Nee, vrouwke, jij hebt het niet kunnen voorkomen. Maar alle hoop is nog niet verloren. Misschien is Onze Lieve Heer ons wel genadig, Cili.”

„Is het kindje niet dood, Juul? Waar is ze dan? Geef ze mij dan.”

Nu kwam de dokter snel tussenbeiden: „Ik heb het zusje meegenomen naar het ziekenhuis, mevrouw,” zei hij rustig. Ik kon het kindje hier niet helpen. Ik heb goed nieuws voor u, ik geloof zeker dat het grootste gevaar geweken is.”

Zo gunstig was het niet gesteld met het kindje op dat ogenblik, maar twee dagen later kon de dokter in volle gemoedsrust verklaren dat de kleine niet sterven zou aan de verwonding.

Delgree ondervroeg de zuster hoe het ongeluk zich had toegedragen en zij vertelde het hem zoals zij dacht, dat het gebeurd was.

Juul, die het kindje in de armen had, maakte, vermoedelijk omdat hij meende dat Constant het hem wilde afnemen, een achterwaartse beweging, waarbij het hoofdje van het zusje bij de slaap tegen de scherpe hoek van de marmeren schoorsteenplaat stootte. Daarvan schrok hij zo hevig, dat hij het kind uit zijn armen liet vallen.

„Maar ik kon het gelukkig opvangen. Ik heb onmiddellijk de dokter opgebeld, die het kind naar het ziekenhuis heeft gebracht. De dokter droeg mij op bij mevrouw te blijven omdat zij niet alleen mocht zijn als het bewustzijn terug zou komen. Dat heb ik gedaan, meneer Delgree. Meer kan ik u er niet over vertellen.”

„Zijn de jongens naar bed gegaan, zuster? Waren ze erg overstuur?”

„Ja, meneer, ze gingen te keer alsof ze zinneloos geworden waren. Ik heb mij niet met hen kunnen bezighouden, maar ik heb gehoord dat de meid hen naar bed heeft gebracht. De dokter is nog even bij hen boven geweest. Hij heeft ze gekalmeerd en toen zijn ze in slaap geraakt.”

Delgree ging naar de slaapkamer van Juliën en Constant. Constant sliep nogal rustig, maar Juliën scheen gekweld te worden door angstigmakende dromen. Hij ijldde en gooide zich gedurig om in bed. De vader stond een moment in beraad of hij hen wakker zou maken. Hij deed het niet, hij keerde terug naar de slaapkamer van zijn vrouw.

Hij zat bij haar bed met haar hand in zijn hand; vlak bij hen stond de lege prinselijke wieg. Hij kustte haar kille witte hand en samen schreiden zij.

O, het was zo erg. Zo hevig hadden zij verlangd naar het kindje; een nakomertje waar zij niet meer op gehoopt hadden.

„Zullen we samen wat bidden, Cili? Denk je dat je het kunt? Jij zult ook niet kunnen slapen.”

„Ja Juul,” fluisterden haar bloedloze lippen. „In de lade van de commode ligt een waskaars. Steek ze aan en zet ze voor 't beeld van de Lieve Vrouw, Juul.”

Dan baden ze samen, zachtjes, fluisterend. Voor hun kindje, hun lieve kindje, waar ze met elkaar over gesproken hadden iedere dag vanaf dat het verwacht werd.

Hadden zij te vurig gehoopt, te hevig verlangd?”

God wees ons genadig. Laat ons kindje bij ons blijven. Neem het nog niet weg. Wij hebben zozeer naar het kindje verlangd. Wij hebben er voor gebeden, jarenlang, dat Gij het geven zoudt.

Nu, in de morgen, nadat de zuster was gekomen om haar te verzorgen, was Cili ingeslapen. Totaal uitgeput door het wachten in de nacht en door haar onuitsprekelijk verdriet.

Delgree had het ziekenhuis opgebeld waar een scherpe, heldere stem hem had gezegd, dat er geen verandering was gekomen in de toestand van het kindje. De operatie was geslaagd en nu moesten ze afwachten.

„Operatie, zuster. . . .?”

„Operatie is misschien een te groot woord, meneer Delgree. In ieder geval is er chirurgisch ingegrepen. Als er iets bijzonders is wordt u onmiddellijk opgebeld. U moogt ook zelf naar uw kind komen zien als u wilt.”

Al driemaal die morgen had hij de meid naar boven gestuurd om naar de jongens te kijken. Niet wakker maken als ze nog slapen, Agnes,” riep hij haar achterna en ze kwam telkens met de boodschap terug dat ze vast en rustig sliepen.

Nu zat hij in de huiskamer de post door te zien, want 't leven moest doorgaan. Maar het ging hem niet van de hand, hij kon zijn gedachten niet inspannen op hetgeen hem in de brieven werd meegedeeld. Aldoor zag hij voor zijn geest het fijne, tere kopje van het kindje, zoals hij er zich van had volgedronken, toen hij gistermorgen, voor hij in de vroegte op reis ging, het borelingske uit de wieg had genomen, om er naar te kijken met de ogen van een vader, die telkens opnieuw zich verwondert, dat uit het eigen leven het eeuwige wonder van het nieuwe prille leven gewrocht wordt onder de adem van Gods Liefde.

Constant stond nu voor hem met trillende lippen

Hij schrok op van een licht gekraak en toen hij zich omwendde zag hij Constant, die, in zijn pyama nog, de kamer was binnengekomen. „Dag, Constant,” zei hij vriendelijk. Kom eens bij me, jongen.”

Constant stond nu voor hem met trillende lippen, heel z'n gezicht beefde van nerveuze gespannenheid. Een moment hield hij zich flink, maar dan begon hij te schreien met hoge, gierende klank.

De vader sloeg z'n arm om de schouders van de jongen en poogde hem met kalmerende woorden tot bedaren te krijgen. Toen dat eindelijk gelukt was, zei Constant met snikkende stem: „Vader, ik heb zo'n vreselijke hoofdpijn, ik heb zo afschuwelijk gedroomd vannacht. Vader, het is zo erg. Ik durf niet naar moeders kamer.” „Moeder slaapt, Constant. Straks als moeder wakker is, zullen wij samen naar haar toegaan.”

„Maar ik durf moeder niet te zeggen dat het kindje dood is, vader.”

„Het zusje is niet dood, Constant.”

„Jawel, vader, gister is het kindje doodgegaan. U was toen niet thuis.”

„Nee, Constant. Heus, vader weet het wel.”

„Waar is het kindje dan, vader? In de wieg op moeders kamer?”

„Nee, Constant, de dokter heeft het zusje naar het ziekenhuis gebracht. Zodra het kindje beter is, ga ik het halen. Morgen misschien, of overmorgen.”

Daar luchtte de jongen geheel van op, zag Delgree.

„Waar is Juliën? Slaapt hij nog, Constant?”

„Juliën is wakker, vader, maar hij wil niet naar beneden komen. Hij zegt dat zusje dood is, hij zegt dat ik er de schuld van ben. Zal ik zeggen dat het kindje niet dood is, vader?”

„Zegt Juliën, dat jij schuld hebt, Constant? Zijn jullie ruw geweest?”

„Ik weet het niet, vader. Juliën was aan de beurt om het kindje het eerst te mogen dragen. Toen vroeg ik het. En toen is het gebeurd. Ik weet niet hoe het gekomen is. Ik heb geen schuld en Juliën ook niet. Misschien heb ik toch wel schuld, omdat ik het kindje van Juliën wilde overnemen.”

„Ik zal Agnes roepen, dan kan ze jou helpen,” zei Delgree.

Dan ging hij naar boven naar zijn oudste zoon. In nerveuze gespannenheid alsof hij voorvoelde, dat hij met Juliën moeite zou krijgen. De jongen zat op de rand van zijn bed, in gebogen houding, de ellebogen op de knieën, het hoofd geborgen in beide handen.

Delgree ging naast hem zitten en zei op zachte toon: „Juliën, het zusje is niet dood. De dokter heeft haar meegenomen naar het ziekenhuis, maar ze komt weer heel gauw thuis.”

„Ik weet het, vader, Agnes is het komen zeggen,” antwoordde de jongen lusteloos.

„Waarom blijf je hier zitten, Juliën?”

De jongen gaf geen antwoord. Hij verroerde zich niet.

„Kijk mij eens aan, Juliën.”

Maar de vader moest zachte drang gebruiken om zich te doen gehoorzamen. Toen keek hij in zijn grijze ogen, die brandden in zijn hoofd. Zijn gezicht zag doodsbleek. Het leek alsof de jongen, in één nacht, al wat kinderlijk aan hem was verloren had.

„Waarom dacht je dat het kindje dood was, Juliën?”

„Ik weet het niet, vader,” zei de jongen op schorre toon. „Misschien omdat het kindje schreide en toen ineens stil werd.” Dan begon hij te beven over heel zijn lichaam. Hij schreeuwde het uit: „Vader, ik heb een verschrikkelijke avond en een afschuwelijke nacht gehad. Ik wist wel, dat ik geen schuld had, maar ik kon er niet overheen komen, dat we het kindje nu al moesten afgeven.”

„Ach nee, Juliën, de Lieve Heer zal ons wel genadig zijn. Het zusje komt weer terug bij ons. — Ga je nu aankleden dan gaan we straks samen naar moeder.”

„Maar ik heb geen schuld, vader!”

„Nee, dat geloof ik wel, Juliën. Jullie zijn misschien wat onvoorzichtig geweest.”

„Ik niet, vader, Constant wel. Hij wilde mij het kind uit de armen nemen. Toen trok ik terug; ik dacht er niet bij, dat ik zo dicht bij de schoorsteen stond.

„Wilde Constant dat werkelijk doen, Juliën?”

„Ja vader...”

„Was het niet louter en alleen een ongeluk, Juliën?”

„Ja, vader, het was een ongeluk. Maar het was zijn schuld.”

Delgree ging naar beneden. Wat hij al geruime tijd vermoedde en vreesde was waarheid geworden. Juliën, zijn knappe, schrandere jongen was niet oprecht meer. In zijn wezen was gedrongen iets van arglist of trouweloosheid. Een nietig spoor nog, maar het was er onmiskenbaar. Geen traan drong meer in zijn ogen. Slechts

Ik ben twintig jaar, vader, en geen kind meer

„Maar u denkt dat het zo is, vader. Constant is de brave, oprechte baas. Juliën is een laffe, trouweloze leugenaar.

„Juliën, ik kan je niet toestaan, dat je op een dergelijke toon tegen mij spreekt,” wees Delgree zijn oudste zoon terecht.

„Excuseer me, vader,” klonk het mat. Daarna, heftiger, bewogen: „Ik ben twintig jaar, vader, en geen kind meer. Zegt u mij eerlijk als man tegenover man: gelooft u mij als ik zeg dat ik geen schuld heb?”

„Er is immers geen sprake van schuld, Juliën.”

„Niet van bewuste schuld, vader. Ik begrijp, dat u niet zeggen wilt, dat ik mijn zusje expres met haar hoofdje tegen de schoorsteenmantel heb gestoten. Maar u gelooft wel dat ik in een moment van jalouzie of van onbeheerst ressentiment vergat, dat ik een klein kind op de arm droeg.”

„Nee, Juliën, dat geloof ik niet.”

„Vader, dat geval met Cili drukt nu al zeven jaar als een donkere schaduw op mijn leven. Cili zal de gevolgen tot aan haar dood moeten meedragen en voor mij is het bijna even erg. De gedachte, dat mijn vader en moeder mijn woorden niet als juist erkennen, is onverdraaglijk.

Laten wij ons nu eens volkomen uitspreken, vader.”

„Mijn jongen, ik heb er je nooit iets over gezegd. Moeder evenmin, zover ik weet.”

„Dat niet spreken is het ergste, vader. Ik voel wat u denkt en ik wil nu, dat u het mij ook zegt.”

Het was een heel moeilijk moment voor Delgree. Moest hij liegen of moest hij waarheid spreken. Moest hij een uitvlucht verzinnen om er eerst met zijn vrouw over te kunnen spreken, of moest hij het alleen afwerken?

Hij beraadde zich niet lang. Twee dingen moest hij doen: dit geval alleen behandelen en de waarheid zeggen.

Dan zei hij: „Juliën, jij was een jongen van dertien jaar toen het ongeluk gebeurde. Jij beseftte de draagwijdte nog niet van een niet volkomen juiste houding. Maar nu je twintig bent en rechten studeert, en nu blijkt dat je nog altijd halsstarrig vasthoudt aan een onwaar woord, dat je niet terug wilt nemen, nu zeg ik als man tegenover man, dat ik geloof dat jij niet uit jalouzie of uit onbeheerst ressentiment, maar door een eenvoudige opwelling van jongensdrift, gepaard misschien met een gevoel van enige meerderwaardigheid ten opzichte van Constant, te heftig reageerde toen Constant vroeg het kindje te mogen overnemen.

Zo heb ik er altijd over gedacht, Juliën, en zo denk ik er nog over.”

De jongen boog het hoofd en de vader, die naar hem keek, zag hoe z'n kaken nerveus bewogen; hij zag het bloed langzaam opstijgen naar het hoofd en hij hoorde een licht geknars der blinkende tanden.

Het duurde lang eer Juliën zich herstellen kon van zijn drift; toen zei hij botweg: „Ik geloof, vader, dat uw woorden in de toekomst een verwijdering tussen u en mij zullen ten gevolge hebben.”

„Ik geloof, Juliën, dat van jouw kant de verwijdering al begonnen is.”

„Ik bedoel, dat ik weg zal gaan uit dit huis waar ik niet geloofd word.”

„Dat zou mij zeer spijten, Juliën. Voor mij zelf, voor je broers en zusjes, maar het meest voor je moeder, want zij zou er hevig onder lijden.

Maar toch, Juliën, als ik mij jouw gunst zou moeten kopen met een leugen, dan heb ik liever dat je weggaat. Zo zal ook je moeder er over denken. Juliën, je bent nu op een leeftijd gekomen, dat een mens ten volle verantwoordelijk is voor zijn daden. In ieder mens vechten goede en kwade machten om het bezit van de prooi, die de mensenziel is. In jouw natuur zijn de kwade en de goede machten sterk, maar de kwade dringen het onstuimigst op. Want het is niet alleen de futiele kwestie van de bekentenis van jouw schuld aan het ongeluk van je zusje, die mij verontrust.

Ik hoop, Juliën, dat God jou een goede verdediger zal geven als de beslissende gevechten om jouw ziel gestreden worden.”

Op de avond van die dag even na het diner, klopte Cili op de deur van de kamer van haar broer, Juliën.

„Mag ik binnenkomen, Juul? Ik moet je wat vertellen.”

Hij opende de deur. „Moet dat nu gebeuren, Cili?” vroeg hij nors.

„Als het mag, Juliën. Ik zou het erg graag zeggen. Maar als je het te druk hebt kom ik morgen wel.”

„Kom maar binnen,” zei hij iets vriendelijker.

„Zul je dan niet grommen en niet zo zuur kijken?”

„Nee, Cili, ik zal lief voor je zijn,” lachte hij.

Het scheen of de staf van een toverfee hem had aangeraakt; hij leek niet meer op de driftige, nerveuze jongen, die die morgen zo'n enerverend gesprek had gevoerd met z'n vader. Z'n ogen straalden, hij was nu zeer luidruchtig en zeer vrolijk.

„Kom hier naast me zitten, Cili. Je moet even wachten tot ik deze brief heb afgeschreven. Ik ben zo klaar.”

Ze zat naast hem, boog zich over de blocnote heen: „Is het een brief voor een meisje, Juul? Is het een leuk meisje?”

„Toe, voor je kijken, wijsneusje,” lachte hij geamuseerd.

„Jij, flauwerd. Constant zegt het ook wel. Ik vertel er immers niets van aan vader en moeder,” fleemde ze.

„En als de brief nu eens voor een meisje was. . . .?”

„Hoe heet ze, Juul? En waar woont ze? Is ze knap? Even knap als moeder op het grote portret met vader?”

Wat een hoop vragen ineens, Cili. Nou goed, ze heet Erica, ze woont in Utrecht en ik vind ze erg knap.”

„Fijn, hè, Juul. Wanneer gaan jullie trouwen? Mag ik dan bruidsmeisje zijn?”

„Ja, hoor.” Hij schreef haastig verder.

Ze zuchtte diep. En dan na een ogenblik: „Juul, ik wou dat ik ook knap was.”

Haar woorden staken in zijn hart. Het bloed drong hem naar het hoofd, maar luchtig zei hij: „Cili, jij wordt nog veel knapper dan Erica als jij groot bent.”

„Doe nou weer niet flauw, Juliën. Dat weet je wel beter. Mijn gezichtje wordt nooit weer anders. 't Is niet erg, hoor, Juliën. Misschien ga ik later wel trouwen met een lelijke jongen. Er zijn wel lelijke jongens, Juul.”

Er welde een benauwdheid naar zijn keel waarvan hij dacht te stikken. Hij sprong op van zijn stoel en liep naar het raam dat hij opengooide. De verkoeling van zijn brandend hoofd verlichtte hem weldadig.

O, dat kind. Ze begreep niet, dat ze met haar gesnap gloeiende kolen op zijn hoofd stapelde.

In een oogwenk, een seconde, was dat mooie, tere gezichtje mismaakt voor heel haar leven. Door een vinnige ruk van zijn schouders. Omdat hij op dat moment niet wilde, dat zijn broer het kindje van hem overnam. Omdat z'n broer niets van hem had te willen. De broer had moeten wachten tot hij hem eigener beweging het kindje overreikte. Zijn meerderwaardigheidsgevoel kon niet gedogen, dat de jongere broer het moment wilde bepalen waarop het kindje moest worden overgereikt.

Vader voelde dat juist en zuiver aan al begreep hij misschien niet het gehele drift-complex. Vader had hem als het ware opengebrouwen.

Nu herhaalde zich dat geval. Maar nu stond hij niet tegenover een jongere, die niets te willen had, nu was er geen sprake van een meerderwaardigheidsgevoel.

En toch ging hij weer de woeste ruk geven met zijn schouders. Dat zou met geen mogelijkheid te voorkomen zijn. Niet door vaders redelijke argumenten en niet door moeders tranen. Want hij kon niet gedogen, dat hij niet geloofd werd.

Hij had gelogen. Zeven jaar geleden en nu vanmorgen weer. Maar nooit en aan niemand zou hij dat bekennen, behalve aan zichzelf. Daarmee was de zaak afgedaan. Hij moest doorzetten al ging hij er aan kapot. Maar hij zou er niet aan kapot gaan. Moeder misschien wel. Hij was hard en gehard; daar hadden vader en moeder zelfs

niet de flauwste notie van hoe hard en hoe kil hij was. Nu was hij tot bedaren gekomen. Hij boog zich over de vensterbank heen om naar moeder te kijken, die hij met de gieter bezig hoorde in de tuin. Hij kuchte, maar ze was te druk bezig om hem te horen; de afstand was nogal ver.

Dan liep hij terug naar de schrijftafel en haalde een stuk chocola uit de lade, dat hij Cili gaf.

„Vandaag de helft, Cili, en morgen de rest. Er zitten lekkere nootjes in.”

„Dank je Juliën. Je bent een echte schat. Ik geef je er een kus voor.”

„Wat kwam je nu eigenlijk doen, Cili?” vroeg hij toen ze knabbelde aan de helft voor vandaag. „Je had me iets te vertellen dat niet kon worden uitgesteld.”

„Ach, jawel, nare jongen. Ik heb geroepen door de deur dat ik morgen terug zou komen als je 't nu te druk had.”

„Ach ja, da's waar. Maar dat hoeft nu niet. Toe, kom op met je verhaal. Ik ben verschrikkelijk nieuwsgierig.”

„Dan zeg ik het ineens, Juul. Meneer pastoor heeft gezegd dat ik met October mijn eerste heilige Communie mag doen. Dus over drie maanden al.

„Zo, Cili, dat vind jij natuurlijk fijn.”

„Nou en of, Juul. Ik zou eerst hebben moeten wachten tot het voorjaar omdat ik, toen ik ziek was, een beetje bij de andere kinderen ben achter geraakt. Nu mag ik toch, zegt meneer pastoor. Zuster Emanuelle zal mij alles nog eens voorzeggen.”

„Heerlijk, Cili. En wat wil jij dan graag van mij hebben?”

„O, dat zeg ik je wel een paar weken van te voren, Juul. Van moeder mag ik zelf uitzoeken of ik een witte of een blauwe jurk wil hebben.”

„En weet je al welke kleur je kiezen zult?”

„Ja, Juul, ik kies een blauwe jurk.”

„Vind je blauw mooier dan wit, Cili, of heb je blauw gekozen omdat het de Maria-kleur is?”

„Een beetje wel daarom, Juliën, maar toch niet helemaal. Zal ik het jou eens zeggen? Je mag het niet aan moeder vertellen, hoor.”

„Nee, dat zal ik niet doen, Cili.

„Wit is de kleur van de onschuld en de reinheid, zegt de zuster. Nu vind ik dat alleen kindjes, die heel erg braaf zijn, een witte jurk mogen dragen. En zo braaf ben ik nog niet, Juul. Ik ben verscheidene keren ondeugend en ongehoorzaam geweest. Daarom kies ik nu een blauwe jurk. Maria zal mij dan wel helpen, dat ik met mijn plechtige communie een witte jurk mag dragen. Dat duurt nog wel vier jaar.”

„Het zal veel eerder kunnen, Cili. Ik denk dat het nu wel kan,” zei hij luid, doch ongeïnteresseerd.

Wat was ze toch een typisch meisje. Zo heel en al kind, doorzichtig nog als glas, oprecht tot op het naieve af. Ze had niets van de onstuimige kordaatheid van jongensachtige meisjes, niets ook van het wijsneuzige enfant-terrible. Er was iets zorgelijks in haar wijze van doen; de wijze waarop ze haar jurkje glad streek als ze gezeten was, de manier waarop ze speelde met haar poppen; al haar gestes drukten een zekere bezorgdheid uit. Wat was het merkwaardig, dat een kind van zeven jaar in volle ernst en zonder spijt naar het scheen, vertelde dat er ook lelijke jongens waren, waarvan er een met haar zou willen trouwen als ze groot was. Om

dan enkele minuten later met dezelfde ernst te zeggen, dat ze een blauwe jurk wilde dragen met haar communie omdat ze niet braaf genoeg was voor een witte jurk. Hij keek toe hoe ze de helft van het stuk chocolade in het zilverpapier vouwde, langzaam en secuur. Dat mocht ze morgen opsnoepen had hij gezegd. Het kwam geen ogenblik in haar op het anders te willen; hij kon er zeker van zijn, dat ze er geen kruimel van zou nemen voor morgen.

Mooie handjes had ze, smal met ranke spitse vingers. Vooral de kleur was mooi; romig wit, iets getint door de zomerzon.

Z'n ogen gleden van haar handjes over haar helder jurkje naar haar gezichtje. Ja, nu voelde hij dat hij onrustig werd. Honderden, duizenden malen had hij haar gezichtje gezien, maar altijd heel vluchtig; het had hem altijd een beetje pijn gedaan als hij haar aanzag.

Ook nu voelde hij weer die lichte beklemming, iets als tegenzin, waarvoor hij zich inwendig schaamde. Tegelijk echter voelde hij een onbedwingbaar verlangen haar aan te zien: gespannen, geconcentreerd, keurend, oordelend.

De verminking was ernstig. Als hij zijn aandacht richtte uitsluitend op de rechterhelft van haar gezicht, was het iets gruwzaams dat hij zag. Opgenomen in het geheel was het minder erg.

Ze had ook iets liefs, iets zeer vriendelijks in haar wezen; er ging een zekere bekoring van haar uit, vooral als ze lachte. Haar ogen waren mooi lichtblauw met kleine donkere stippen in de pupillen, als zomersproeten op een gezicht. Maar ook haar rechteroog was geraakt door de stoot, of misschien haar hersens, want er was een lichte dofheid in haar blik.

Haar haren waren lichtblond, vol en sierlijk gekruld. Ze had ongetwijfeld iets aantrekkelijks, ondanks haar verminking, wat vooral opviel in momenten als ze omstandig praatte over dingen welke haar bijzonder interesseerden.

Hij vatte haar handje en zei: „Kom, Cili, nu moet ik je wegsturen, want ik heb nog wat te doen in de stad. Vanavond zie ik je niet meer, maar kom je morgen weer een poos bij me praten? En krijg ik nu nog een kus van je?”

Ze keek hem aan, enigszins verbaasd dacht hij. Dan sloeg ze haar armpjes om zijn hals en kuste hem op beide wangen.

„Zo, da's twee inplaats van een. Heb jij graag een kus van mij, Juul?”

„Ja, Cili, zeker. Ik ben toch je oudste broer.”

„Je zegt het nooit. Je kust me wel eens als je thuis komt, altijd heel vlug. Je vraagt nooit om een kus en toch hou ik veel van jou.”

„Hou je van me, Cili?”

„Ja, Juliën. Je hebt toch verdriet omdat jij mij gestoten hebt toen ik klein was. Dat heb je niet expres gedaan. Ik ben er helemaal niet boos om.”

Hij stond op, gejaagd, driftig. „Nu kan je echt niet langer blijven, Cili. Morgen roep ik jou, dan krijg je van mij een boek; we gaan het samen kopen.

„Ja, Juliën, een boek, een sprookjesboek wil ik graag hebben.”

In de ruime suite van Bremhorst was de jonge succesvolle advocaat Juliën Delgree bezig acten door te zien, die hem met de post waren toegezonden.

Erica, zijn jonge vrouw, zat in de aangrenzende serre een boek te lezen.

Een opvallende verschijning, groot, blond, slank en knap. Ze was nog gekleed in de witte tennisjurk, waarover ze nu een zeer bloemige shawl geworpen had, omdat de westenwind nogal kil was.

„Is er iets bijzonders bij? Iets voor mij?” vroeg ze.

„Er is een brief voor jou. Van je moeder geloof ik.”

Ze stond op, kwam langzaam naar hem toegelopen: „Van moeder, ja,” nam ze de enveloppe van de tafel. Zij riste de brief open, las hem met gefronsd voorhoofd.

„Moeder wil het weekend bij ons komen doorbrengen. Vader gaat Vrijdag naar Parijs. Vind jij het goed?”

„Stel alsjeblieft geen overbodige vragen. . . .”

„Er blijft toch altijd aan iedere kwestie nog een formele kant. . . .”

„Nou, als je 't belangrijk genoeg vindt. Formeel heb ik geen bezwaar. Het interesseert me niet; niet formeel en niet informeel.”

Erica stak een sigaret op, inhaleerde diep. Ze bleef bij de tafel staan, met haar handen geleund op het tafelblad.

„Is er iets bij van Hennecke?”

„Ja, 't is er nu. . . .”

„Hoe staan de zaken? Wat wil hij?”

„Je weet wat hij wil, Hennecke is redelijk genoeg. Maar je zuster schijnt door te willen zetten. Of beter gezegd, ze zet door.”

Nu was het even doodstil. Hij keek over zijn papieren naar haar lenige, krachtige handen, die nog steeds op het tafelblad leunden. Aan de manier waarop haar vingers doordrukten begreep hij, dat er nog onprettige dingen te verwachten waren. Zijn ogen keken naar de letters op de acte voor hem, maar geen woord nam hij in zich op. Hij wist allang dat het onvermijdelijke nu iedere dag, ieder moment feitelijkheid kon worden. Hij verbaasde er zich over, dat het zo lang duurde.

Toen hij haar kille stem weer hoorde, voelde hij dat dit het fatale moment was. Er ging een golf van leven door hem heen: spijt, teleurstelling, berusting, onverschilligheid en zelfs een zekere opluchting.

„Vind je niet dat ook wij de consequentie maar moeten trekken,” zei ze met ijzige kalmte.

Hij schokte met de schouders. Een onverschillig gebaar waarachter hij zijn nervositeit trachtte te verbergen. Maar ook Erica was niet zo kil kalm als zij graag wilde zijn, hoorde hij aan de min of meer rauwe klank in haar stem.

„Vind je het nodig of gewenst dit leven voort te zetten?”

„Voor mij niet. . . .”

„Ja. . . .”

„Voor de kinderen wel, bedoel je?”

„Dat is toch in der minne te schikken. Is zo de vaktorm niet?” lachte ze een beetje honend.

„Nee, dat is niet te schikken,” antwoordde hij bruusk.

„Zo gaat het niet langer!” Haar stem klonk hoog, driftig, dreigend.

„Je weet wat je doen kunt als je 't zo niet bevalt,” pareerde hij.

Ze maakte een zwaaiende beweging met haar arm, een eigenaardig gebaar voor dit moment. Blijkbaar wilde ze een uitvoerig betoog houden, doch bij haar eerste

Vrijdagsmorgens kwam Erica's vader haar halen met de auto

woorden moest ze reeds ophouden door een klop op de deur. Het meisje kwam binnen.

„Mevrouw, de tafel is gedekt. Over een kwartier is Sophie klaar.”

„Goed Ria, wij komen.”

„Ik moet me kleden,” zei ze de kamer uitgaande.

Een poos later toen ze tegenover elkaar aan tafel zaten, werd ze weggeroepen omdat Utrecht aan de lijn was. Ze bleef lang weg.

„Moeder was aan de telefoon. Ik heb afgesproken, dat ik met haar en met vader meega naar Parijs. Vind je het goed?”

Hij gaf zich niet de moeite te antwoorden.

„Ik neem Ferry mee. . . .”

„Dat zou ik niet doen,” antwoordde hij snel.

„Waarom niet? De jongen is al acht jaar. Hij zal zich zeker amuseren en het is leerzaam voor hem.”

„Nee, Ferry kan niet mee. . . .”

„Vader en moeder staan er op. We gaan met de wagen.”

„Nee, Ferry blijft thuis.”

„Je bent onaangenaam grof, Delgree.” Haar gezicht zag rood van drift. Hij legde vork en mes neer, vouwde zijn servet op en ging de kamer uit zonder nog een woord te zeggen.

Vrijdagmorgens kwam Ver-Aende, Erica's vader, haar halen met de auto. Juliën sprak even met zijn schoonvader op vriendelijk gedwongen toon.

„Toe, Juul, doe mijn vrouw dat genoeg. Ze is er erg op gesteld,” vroeg de oude heer gemaakt amicaal.

„Nee, papa, Ferry gaat niet mee. Hij is al enkele weken niet goed in orde. Zo'n lange vermoeiende reis kan hem niet anders dan schade doen.”

„Nou, ja, jij moet het weten.... Saluut, Delgree....”

Erica liep hem voorbij in haar keurig reiscostuum.

„Tot Woensdag vermoedelijk. Wellicht vindt je tijd om over ons gesprek van Dinsdagavond na te denken.”

„Waarschijnlijk niet. Ik heb het nogal druk.”

Hij wachtte niet tot de auto wegreed.

's Zaterdagmiddags kwam Cili aan op Bremhorst. Juliën Delgree had haar niet opgemerkt, ofschoon hij vanaf zijn plaats aan het raam een goed oog had op de voortuin. Maar hij hoorde haar schoenen knarsen op het grint en tegelijk de blijde uitroepen van Ferry en de kleine Erica.

„Tante Cili! Tante! Vader, daar komt tante Cili.”

Cili kwam op hem toegelopen met veerkrachtige tred. Ze zag er elegant uit in haar lichtgrijs mantelpakje, waarbij zij een blouse droeg van witte zijde met fijne paarse streepjes.

„Juul, ik kom ongenodigd en ongemeld. Is het goed?”

„Ik vind het heerlijk, dat je gekomen bent,” zei hij terwijl hij haar reistas overnam. Hij gaf haar een kus. „Hoe maak je het, Cili? Waarom ben je zo onverwacht gekomen? Is er iets niet goed?” Ze hoorde een lichte ongerustheid in zijn stem.

„Welnee, jongen. Het is allemaal best.” Er gleed een verdrietige trek over haar gezicht. Hij bedoelde te vragen, begreep ze: is er thuis iets niet goed. Maar hij kon dat woord thuis niet over de lippen krijgen.

„Waar is Erica?” vroeg ze.

„Met haar vader en moeder voor een paar dagen naar Parijs, Cili.”

„Zo.” Ze keek hem aan op een eigenaardige manier, sloeg dan haar ogen weer aanstonds neer, toen ze zag dat hij ontevreden was. Ze wendde zich tot de kinderen: „Kom, jongens, ik ga boven m'n valies uitpakken. Gaan jullie mee?”

Dat wilden Ferry en Erica het liefst van alles. Uit tante Cili's koffer kwamen altijd alleraardigste surprises.

's Avonds, toen ze met de juf de kinderen naar bed had gebracht, kwam Cili bij Juliën in de serre zitten. In haar ogen glansde nog de napret om de stoeipartij met Ferry en Erica. 't Waren aardige kinderen, vrolijk, levendig en erg vroeg wijs; vooral Ferry die op de meest onverwachte momenten de vreemdste opmerkingen maakte. Nu had hij gezegd: „Van moeder mocht ik mee naar Parijs. Van vader mocht ik niet mee. Dus nu zit ik thuis. Vader is de baas; als ik later groot ben wil ik ook de baas zijn.”

„Was je graag meegegaan, Ferry?” vroeg Cily niet erg tactisch.

„Met moeder wel, met grootvader niet. Maar ik wilde ook graag bij vader blijven, en nu u gekomen bent is het helemaal naar mijn zin.”

Zij praatten samen wat over onbeduidende dingen en dronken ijsgekoelde limonade, want het was een zwoele avond. Juliën observeerde zijn zuster scherp zonder dat ze er erg in had. Drie en twintig jaar was ze nu; een flink meisje was ze geworden. Ze had een uitstekend figuur en ze wist zich uitmuntend te kleden; eenvoudig, zeer smaakvol en erg gedistingeerd.

Haar handen waren prachtig van vorm en kleur, haar diepe warme stem was zeer melodieus; ze had een natuurlijke bevalligheid, een gratie waardoor ze iedereen voor zich innam.

Haar geest was gaaf, doch effen. Door haar goede opvoeding en veel routine kon ze zich gemakkelijk in ieder gezelschap bewegen, zolang het gesprek over alledaagse, onbeduidende onderwerpen ging. Echter zodra er iets meer van haar geest gevergd werd, kwam ze in moeilijkheden. Nee, de intelligentie, welke haar vader voor haar hoopte in haar kinderjaren, bezat ze niet.

Door de goedheid van haar karakter en door haar spontane vriendelijkheid had zij vele kennissen en vrienden en vriendinnen. Meer mocht zij niet verwachten: geen der jongelui, die graag met haar omgingen, zou haar ten huwelijk vragen.

Haar gezicht was lelijk, afstotend zelfs in sommige momenten. Het lidteken was in de loop der jaren nog vergroot. De rechterwang was niet meegegroeid in de uitbloei van haar gezicht; de wang was vlak en plat en kleurloos. De verminking gaf haar wezen een zodanige ontstentenis van begerlijkheid bij andere mensen, dat zelfs een jongeman, die alleen zou azen op geld en een goedklinkende naam, haar niet zou willen trouwen.

Het was opmerkelijk, dat ze nooit daarover sprak. Voor haar ouders en voor anderen, die haar goed kenden, was het onmogelijk te beoordelen hoe zij zelf dacht over haar lotsbestemming.

Zij spraken over tennissen, wat ze beiden graag deden, over gemeenschappelijke kennissen, over muziek en literatuur. Cili sprak ook over thuis. Zij was de enige, die nog bij hem kwam sedert hij met zijn ouders gebroken had. Ze wist, dat het zijn jammerlijke trots was die hem belette te vragen hoe het vader en moeder ging en hoe het met zijn broers en zusters gesteld was. Ze begreep ook, of beter, ze voelde het aan met fijne intuïtie, dat hij wel begerig was te weten hoe het thuis was. Daarom sprak ze er over op eenvoudige ongedwongen toon, er voor zorgend dat ze niet te uitvoerig werd. Over Erica sprak ze niet meer. Van zijn geschonden huwelijk, het tweede drama van zijn leven, kende zij nauwelijks meer dan de uiterlijke kant van de tragiek. Haar zuivere, min of meer kinderlijke geest had niet het vermogen figuren als Erica Ver-Aende te doorgronden, zelfs niet in summiere zin.

Maar ze begreep, dat hij niet gelukkig was. Daar leed ze onder, daarom kwam ze bij tijd en wijle om hem te troosten en om hem wat vreugde te geven.

Want dit was het merkwaardige, dat zij wist, ofschoon hij het haar nooit gezegd had, dat hij somwijlen hunkerde haar te zien en bij zich te hebben. Haar aanwezigheid alleen was voor de koele trotse man van veel betekenis. Het gaf hem een diepe, rijke vreugde als hij zich weer kon laven aan haar goedheid en haar zuiverheid.

Toen de avond overging in de nacht stond ze op: „Ik ga nu naar bed, Juul, want ik wil morgen vroeg naar de mis. Dan heb ik een lange dag om bij jou en de kinderen te zijn.”

Ze gaf hem een hand: „Wel te rusten, Juliën.”

„Wel te rusten, Cili.” Hij bracht haar weg tot de trap.

„Mag ik Ferry meenemen, Juul?” vroeg ze zachtjes.

Hij fronste de wenkbrauwen, aarzelde. Hij wilde niet graag weigeren, toegeven evenmin.

„Het is zo vroeg voor de jongen,” gaf hij een ontwijkend antwoord.

„Zoals je goeddunkt, Juul.” Ze lachte hem toe en ging naar boven. Hij ging terug naar zijn stoel in de serre. Daar zat hij somber voor zich uit te kijken. Een ontevreden man, die zijn geluk had weggegooid. Het ergste was, dat hij dit wist en ook erkende voor zichzelf. Maar nooit tegenover anderen, vooral niet voor Cili. Hij had gebroken met zijn ouders en met zijn geloof; met het grootste gemak zou hij breken met Erica zodra zij bereid was zijn voorwaarden te accepteren. Want hij wilde niet breken met zijn kinderen.

En met Cili wilde hij niet breken. Cili. Er stuwde een bloedgolf door zijn hart naar zijn hoofd. Hij begreep, hij zag als het ware met zijn vernuft de rol, die Cili was toebedeeld. Zij was de schutsengel, de behoedende kracht van zijn leven, waarover zijn vader hem gesproken had. Zijn verstand zei hem dat, maar zijn hart kwam er niet aan te pas. Gods goedheid en genade waren realiteiten die hij niet weg wilde praten, doch evenmin wilde hij ze aanvaarden als goedheid voor zijn ziel. Gods beeld stond nog wel in zijn wezen, ofschoon hij niet meer praktiseerde, zelfs niet meer bad in stilte, want God ontkennen was voor zijn verstand en gevoel even dwaas als het leven te ontkennen.

Maar hij beminde God niet. Het begrip God was voor hem geworden een grotere macht dan de menselijke macht. Daartegen verzette zich zijn meedogenloze trots. Daarom had hij de God van Liefde uitgebannen op dezelfde valse eigenwijze manier als hij zijn ouders had uitgebannen.

's Maandagsmiddags kwam er een bericht op de telex, dat in Zuid-Frankrijk een auto met drie Nederlanders, een heer en twee dames, in een ravijn was gestort.

Juliën Delgree las het bericht, dat door een plaatselijk blad als raambulletin was opgehangen, toen hij het bureau passeerde.

Enige uren later, nadat een tweede telegram was gekomen, dat de identiteit meldde, was hij op weg naar Amsterdam waar hij met een lijnvliegtuig, waarvoor hij telegrafisch een ticket had gekocht, naar Parijs zou vliegen, om vandaar met een auto verder te reizen naar het stadje waar het ongeluk gebeurd was.

Koel en nuchter was hij geweest nadat de eerste hevige schok tot bedaren was gekomen. Hij had er voor te zorgen, dat de noodzakelijke maatregelen getroffen werden, hetgeen het best op de plaats van het ongeluk kon gebeuren.

Voor het overige interesseerde hem het geval niet bijzonder. De heer en mevrouw Ver-Aende waren hem in de loop der jaren vreemd geworden, sedert hij de aard en mentaliteit van deze ongevoelige puur materialistische mensen goed had leren kennen. En dat er op deze wijze een einde was gekomen aan de ondraaglijke verhouding met Erica, voelde hij als een bevrijding. Zozeer waren zijn hart en geest verkild, dat de dood van Erica, die hij toch hartstochtelijk had bemind, hem geen ogenblik meer ontroerde.

Een moeilijk ogenblik was het geweest, toen hij Cili met het ongeluk in kennis stelde. „Ik weet niet hoe ik het de kinderen moet zeggen,” weifelde hij. „Zou jij dat willen doen, Cili?”

Ze keek hem niet aan toen ze zachtjes antwoordde, dat ze daar voor zorgen zou. Haar mond bewoog nerveus, haar neusvleugels trilden; tranen drongen naar haar ogen. Ze liep van hem weg, want ze wilde niet dat hij, die niet de minste ontroering liet blijken, zou zien dat zij schreide.

Maar in de avond toen ze alleen was op haar kamer, schreide ze hartstochtelijk haar droefheid uit. Om Erica, die op zo'n droeve wijze uit haar onschoon, onbeduidend leven was weggeslagen; om Juliën, die in zijn hart misschien juichte om de dood van een medemens, en om de kinderen, die nog niet wisten; die als ze zouden weten zelfs niet de troost hadden van een eenvoudig Wees Gegroet.

De volgende morgen was ze weer heel rustig. Ze ging naar de vroegmis en toen ze de heilige communie ontvangen had, bad ze: Lieve Heer, ik heb U veel te vragen. Ik moet de kinderen zeggen, dat hun moeder nooit meer terug zal komen, maar ik weet niet goed hoe ik dat doen moet.

Wilt U mij daarmee helpen? Wilt U mij influisteren welke woorden ik moet zeggen. Ferry is al een flinke jongen, maar Erica is nog zo klein. Ik kan hen niet zeggen dat hun moeder in de hemel is, want ze weten niet wat de hemel is. Erica en Juliën hebben hen nooit gesproken over U en Uw hemel.

En ik moet ook met U spreken over Juul. Hij heeft een moeilijk karakter. Ik weet nooit goed wat ik tegen hem zeggen moet, ofschoon ik de enige ben waar hij intiem mee praten wil. Juul vind het altijd prettig als ik bij hem ben, dat zie ik aan zijn ogen, dat hoor ik aan zijn stem, dat zie ik aan heel zijn manier van doen.

Lieve Jezus, ik gevoel het soms alsof U gewild heeft dat mijn gezicht verminkt werd, zodat geen enkele jongen mij hebben wil als zijn vrouw, opdat ik daardoor mij geheel wijden kan aan Juul. Hij zou verloren gaan voor eeuwig als ik er niet was om voor hem te bidden en te lijden.

Is dat een hoogmoedige gedachte, Lieve Heer? Dat zou ik niet willen, maar dat zal wel niet, want U weet wel dat ik niet hoogmoedig ben. O, er zijn er zovelen, die knap zijn en tegelijk diep ongelukkig. Ik ben niet ongelukkig, want ik heb U lief; een mens, die U liefheeft kan niet ongelukkig zijn.

Mijn leven is niet droef en vreugdeloos zoals zovelen menen. Ik leef in Uw liefde en deze maakt mij zo vreugdig en zo blij, dat ik haar voor niets ter wereld zou willen ruilen. Ik begrijp, dat U mij niet heeft uitgestoten van degenen, die op aarde iets mogen doen te Uwer meerdere eer en glorie. Integendeel, U heeft mij een taak gegeven. Ik moet er voor zorgen dat Juul terugkeert naar U en naar vader en moeder. Als ik dat bereik heb ik niet voor niets geleefd. Ik weet, dat ik dat zal kunnen als ik blijf vertrouwen in Uw liefde en U steeds meer zal gaan liefhebben. Dat zal ik doen, Jezus van Nazareth. Ik heb U lief, ik heb U onuitsprekelijk lief.

Juul kwam enkele dagen later terug met dezelfde trein, die de stoffelijke resten van zijn vrouw en zijn schoonouders vervoerde. De volgende dag had de crematie plaats in het crematorium te Westerveld.

Hij kwam zijn kamer niet uit de eerste dagen dan alleen voor de maaltijden en ook

dan was hij opvallend stil. Slechts heel even had hij zijn kinderen willen zien, 's avonds toen hij thuis kwam. Ze waren ingelicht door Cili, dat moeder dood was gegaan door een ongeluk. Nu waren moeder en groma en gropa in de hemel.

De kleine Erica had alleen begrepen, dat moeder niet meer terug zou komen, voor haar was de slag niet zwaar. Ferry leed er veel onder; hij was niet tot bedaren te brengen en Cili, die in dat opzicht totaal geen ondervinding had, zag met verlangen uit naar de terugkomst van haar broer.

Echter na enkele dagen luwde het verdriet en toen zijn vader er weer was bedaarde hij geheel. Nu wilde hij meer weten over de hemel en over God. Cili vertelde hem over Jezus. Die was de zoon van God en zelf God. En zij leerde hem dat Maria Zijn Moeder was geweest. Ze vertelde hem zo goed ze kon om dan al heel gauw te ervaren, dat het ontzaggelijk moeilijk is een jongen van acht jaar, die zo goed als nooit iets over God en godsdienst had gehoord en daardoor de meest onverwachte vragen stelde, te onderrichten in de waarheden van het heilig geloof. Dat was een taak waarvoor zij niet de bekwaamheid en de kunde had. Daarom zei ze Ferry, dat hij vader moest vragen hem op een school te doen waar hij alles kon leren over Jezus en over het katholieke geloof.

En op een middag ging ze naar Juliëns kamer om met hem te spreken over haar vertrek.

Hij zat voor zijn bureau achteloos spelend met een briefopener. Nauwelijks keek hij op toen ze voor hem stond. Zijn hand wees naar een fauteuiltje naast zijn bureau, maar Cili ging niet zitten. Zij keek naar hem met een verdrietige uitdrukking in haar ogen; hij zag er vermoeid uit, onverschillig, onverzorgd.

„Je moet aan het werk gaan, Juliën,” zei ze zachtjes.

„Als je iets te vragen of te zeggen hebt, verzoek ik je te gaan zitten, Cili,” antwoordde hij nors. „Ik vind niets erger dan te moeten praten tegen je als je tegen mijn bureau geleund staat.”

Ze ging zitten op een stoel tegenover hem.

„Goed, Cili, en wat heb je mij nu te zeggen.”

Ze herhaalde dat hij aan het werk moest gaan.

„Juist, ik moet dus aan het werk. Wat is er nog meer? Wil je hier weg?”

„Dat hoeft niet direct, Juliën. Maar ik kan hier niet altijd blijven.”

„Nee, dat zullen vader en moeder niet goed vinden. En je zult het zelf ook niet willen.”

„Dat is op het ogenblik de vraag niet, Juul.”

„Vader en moeder zijn niet in Westerveld geweest, Cili. Dat weet je toch?”

„Ik weet het omdat ik begrijp dat vader en moeder dat in geen geval zullen doen.”

„Ach, een formaliteit. Nu wordt er over gesproken.”

„Het zou dwaas geweest zijn te komen alleen ter wille van een conventionele formaliteit. Overigens, je weet heel goed waarom vader en moeder daar niet zijn heengegaan. Dat kun jij niet vergeten zijn.”

Hij antwoordde niet op haar opmerking. Dan, na een ogenblik van stilte, zei hij:

„'t Is een ellendige geschiedenis, Cili.”

„Ja, Juul, 't is een zware slag voor jou. . . .”

„Ach. . . een zware slag. . . De boel was volkomen kapot, dat mag je nu wel weten.

Nee, weet je wat mij benauwd, wat me de hele dag achtervolgt, waar ik 's nachts van droom? Dat is de aanblik van die vreselijk verminkte mensen.

Ik kwam op de plaats van de ramp aan op het ogenblik, dat ze juist met ontzaggelijk veel moeite de auto uit het ravijn hadden opgevijseld. Waarschijnlijk zijn ze op slag gedood, althans de lichamen zagen er verschrikkelijk uit; de wagen was volkomen in elkaar gedrukt.

Een aantal formaliteiten moest worden vervuld. Het vaststellen van de identiteit, het opstellen van het procesverbaal en de verzorging van het vervoer naar Nederland. Bovendien moesten maatregelen worden getroffen, dat hier de nodige voorbereidingen konden worden genomen.

Daar heb ik twee dagen voor nodig gehad en het is me erg goed van de hand gegaan. Toen dat achter de rug was begon voor mij de moeilijkheid pas. Geen ogenblik kan ik het mij uit de geest zetten dat eerste moment toen de wagen langzaam hoger kwam, totdat hij achter het lage muurtje op de smalle weg kon worden neergelaten. Daar ik vooraan stond was ik de eerste, die in de wagen kon kijken. Gruwelijk Vreselijk!" Hij sloeg de handen voor de ogen en schudde met de schouders alsof hij het gruwzame herinneringsbeeld op die wijze van zich af wilde werpen.

„Ik heb mij nooit erg geïnteresseerd voor de dood, onverschillig in welke vorm die zich voordeed; ik ben er ook nooit van nabij in betrokken geweest. Maar nu weet ik wat het is, Cili.

Drie mensen rijden voort in een wagen door een prachtige streek. Ze genieten van het leven en maken plannen voor een volgende trip naar een ander schitterend oord. Dan ineens een kleine onoplettendheid van de bestuurder, of een geringe fout van de wagen, een seconde misschien, en de auto heeft het lage wrakke muurtje geramd. Dan duurt het nog een of twee tellen eer de wagen te pletter valt op de rotsen.

Drie, vier seconden, Cili. Tel eens tot tien en probeer dan voor je begint je in te denken, dat bij de tiende tel je lichaam te pletter slaat, vernield, verwoest tot het onherkenbare af. Dat is verschrikkelijk, Cili. En je doet er niets tegen, ook niet als je thuis op een stoel blijft zitten. Dan kun je wat langer tellen en je lichaam blijft gaaf. Maar het ademen houdt even goed op. Cili."

Hij stond op, uiterst geagiteerd liep hij de kamer op en neer.

„Dat is de dood, Cili. Onafwendbaar, onontkoombaar, voor iedereen. Maakt dat op jou geen indruk? Je zit er bij te kijken alsof je nauwelijks begrijpt wat ik je gezegd heb."

„Ik begrijp je volkomen, Juliën; daar hoef je waarachtig geen bijzonder stel hersens voor te hebben. Ik maak me daar heus zo druk niet om. Zo heeft God het gewild toen Hij de mens schiep."

„Waarom? Het was beter geweest zo iets gruwzaams niet te scheppen, Cili."

„Voor mij is er niets gruwzaams in, Juul. Na een zekere tijd houdt het leven op, dan is er een bepaalde taak volbracht. Zij, die hun taak goed volbrengen, gaan over in een ander leven, dat veel mooier is dan het aardse leven. Dat heeft God Zelf ons beloofd. Als wij dus zorgen onze taak te volbrengen, hoeven wij nergens bang voor te zijn. Maar, dat weet jij allemaal evengoed als ik."

„Ach, kind, dat geloof ik niet meer."

„Je gelooft het wel, Juul. Nog even zeker geloof je het als in de tijd toen je nog

Met ontzaggelijk veel moeite hadden ze juist de auto uit het ravijn opgevijseld

praktiseerde. Maar er zijn machten, die ons tegenwerken in ons streven naar het hoogste goed. Zulk een macht heeft jou in bedwang. Zodra je die van je af kunt schudden ben je gered. Het kan alleen met genade van God; het kan niet met dwaze theorieën en niet met eigenwijze koppigheid.”

„Goed, Cili, hou maar op, ik weet het nu wel weer. . . . Ik wilde je wat anders vragen. Wat moet ik doen met de kinderen?”

Ze keek hem aan, verrast en ongerust. Dan zei ze langzaam: „Voor de kinderen moet gezorgd worden. Je kunt een gouvernante nemen als je ze thuis wilt houden, of je kunt ze naar een of ander pensioonaat doen. Misschien is het beter ze thuis te houden. Jij bent nog jong; het is niet uitgesloten. . . .”

„Spreek alsjeblieft je gedachten niet uit, Cili,” viel hij haar driftig in de rede.

Dan liep hij weer de kamer op en neer, opgewonden, nerveus, de handen in de zakken. Van z'n bureau naar de deur en terug, tienmaal, twintigmaal. Ineens bleef hij staan, stelde pardoes de vraag, die haar nu niet meer verraste.

„Zou jij voor de kinderen willen zorgen, Cili?”

Gespannen wachtte hij haar antwoord, ofschoon hij nu al wist, dat zij niet zou weigeren. Ook haar voorwaarde meende hij te kennen, en ook daarop had hij zich ingesteld.

„Bedoel je dat ik hier bij jou zal komen, Juliën?”

„Als je wilt. Je moogt de kinderen ook meenemen.”

„Dat zou ik het liefste doen, broer.”

„Je kunt er mee naar Bremhorst komen nu en dan.”

„Ja, dat zal wel gaan. Als ik daarvoor niet goed gelegenheid heb, zou jij naar huis kunnen komen, Juul.”

Hij antwoordde niet en ofschoon hij van haar afgewend stond, zag ze hem vechten met z'n harde, dwaze trots.

„Ik moet als voorwaarde stellen, dat ik geheel vrij ben in de manier waarop ik verder Ferry en Erica zal opvoeden, Juul.”

„Daar ben ik het mee eens, Cili.”

„Is dat niet inconsequent?”

„Dat heb ik aanvankelijk ook gedacht, Cili; bij nadere overweging was die mening echter niet houdbaar. De zaak is, dat hun moeder dood is. Wie haar ook opvolgt wat de opvoeding van de kinderen betreft, ik zal nooit de persoonlijke invloed kunnen uitschakelen. Bovendien, Cili, ik heb er in principe geen bezwaar tegen dat mijn kinderen godsdienstonderricht krijgen, zo min ik er bezwaar tegen heb, dat zij lezen, schrijven en nog een aantal andere nuttige zaken leren. Ik heb mijn standpunt bepaald; de kinderen kunnen het hunne bepalen, zodra ze er de geestelijke rijpheid voor hebben.”

„Dan zal ik Ferry en Erica meenemen, Juul,” zei Cili gedecideerd.

Toen kwam hij naar haar toegelopen en sloot haar in zijn armen. Hij kuste haar en fluisterde ontroerd: „Dank je, Cili, ik ben er heel blij om voor de kinderen.”

Zij kuste hem terug: „Juul, ik zal goed voor hen zijn. Ik ben blij, broer, dat mijn onnuttig leven nu een goede bestemming krijgt.”

„Jouw leven is niet onnuttig, Cili,” zei hij ontroerd-spontaan.

Hij boog zich dieper naar haar toe en er was een eigenaardige klank in zijn stem toen hij zei: „Jouw leven is heel mooi, Cili. Ik zou niet weten hoe ik dat zou moeten definiëren, maar ik weet zeker dat het zo is. Ik ben blij voor de kinderen.”

En na een moment van gespannen stilte, waarin ze hem zag vechten om z'n ontroering meester te worden, mompelde hij: „Ik ben niet gelukkig, Cili. Vanaf het ogenblik dat ik jouw hoofdje tegen de schoorsteenmantel stootte, ben ik nooit meer echt gelukkig geweest. Ik heb zoveel kwaad gedaan en jij waart altijd goed.”

„Nee, Juliën, jij hebt mij geen kwaad gedaan...”

„En het ergste is, Cili,” en nu hoorde zij in zijn stem een sterke hartstocht klinken, die haar nog jarenlang bijbleef: „Het ergste is dat ik gelogen heb tegen vader. Ik heb je niet moedwillig gekwetst, Cili, maar ik was onvoorzichtig, driftig. Ik was...” „Juul” ze schreide met doffe klank. „Juul, je hebt mij geen kwaad gedaan. Mijn leven is mooi, broer, want ik leef in Gods Liefde. Ik ben heel gelukkig, Juliën.”

Juliën Delgree, de blinde rechter, schoof met zijn hand langs het rode koord, dat zijn dochter voor hem gespannen had door de kamer naar z'n rieten ruststoel in de serre. Hij had dit hulpmiddel nodig sedert ook zijn geestvermogens niet meer zo scherp waren en hij leed aan evenwichtsstoornissen. Maar dit fameuze koord met knopen van oplopende dikte hielp hem gemakkelijk van de ene kant naar de andere. Hij zat in zijn gewone houding, het hoofd een weinig gebogen, de handen op de leuning van zijn stoel. Zijn gedachten waren niet sterk in dit warme uur vlak na de middag; hij soezelde meer dan hij dacht. Maar dat was aangenaam, hij was geheel zonder gespannenheid, volkomen rustig en vol vrede.

In de tuin hoorde hij een vogel zingen, veraf, maar toch heel duidelijk. Het was een merel, meende hij in het eerst, om dan te bedenken dat een merel niet gewoon is te zingen bij zulk warm weer. Dan wist hij het opeens; een vink, een blauwe vink; hij hoorde het aan de herhaalde slag.

Ineens hield de vogel op met zingen, verschrikt door het luid geflaf van Cera de langharige poedel van Erica. Het beest jankte toen het de serredeuren dicht vond, en opspringend poogde hij op die wijze de aandacht te trekken van de blinde man. Juliën Delgree riep de hond. Hij was graag opgestaan om de serredeuren te openen, maar dat durfde hij niet goed wagen, sedert hij een poos geleden van de hoge serredrempel op het grint gevallen was, waarbij hij zich ernstig had bezeerd.

Dan kwam er iemand de kamer binnen. Het was Erica; hij hoorde het aan de manier waarop zij de deur achter zich sloot.

Toen hij riep werd hij besprongen door Cera, die haar koele neus tegen zijn gezicht duwde. Hij streelde het jonge onstuimige dier over de kop, trok haar aan de staart en duwde haar dan van zich af toen ze met grote vegen van haar lange rode tong zijn gezicht begon te wassen.

„Erica, je moet proberen het dier manieren te leren,” lachte hij.

„Het is uw eigen schuld, vader,” lachte ze terug. Kom hier, Cera! Ga daar op de mat liggen. Op de mat zegt de baas!”

Maar de baas lokte: „Koekje, Cera, kom. . . .”

Dan begon het weer. De poedel poogde hem het koekje uit de hand te bijten en hij was er erg trots op, dat hij ondanks z'n blindheid er in slaagde de grommende hondenkop in de lucht te laten happen.

„U maakt hem zo wild, dat ik er op den duur niets meer mee kan beginnen. Zie toch eens aan. Cera, hier! of je krijgt met de karwats. Heel uw costuum zit vol haren en de mat. . . . Mijn hemel nog aan toe, ik laat hem nooit meer binnen.”

Hij had nu genoeg gestoeid en joeg de hond weg. „Op de mat, Cera. En je komt er niet vanaf voor ik je verlof geef.”

„Wordt het voor jou geen tijd om tante af te halen?” vroeg hij dan aan zijn dochter.

„Tante Cili komt met de wagen, vader, Ferry brengt haar mee.”

„Hoe weet je dat?”

„Tante heeft opgebeld. Na het eten toen u sliep. Grootmoeder en grootvader komen mee. Ze kunnen elk ogenblik hier zijn.”

„Is het waar?” zei hij blij verrast. „Jij hebt er mij niets van gezegd, Erica.”

„U sliep zo rustig, vader, en ik wilde u ook wel een beetje verrassen. . . . Daar is Ferry. Hoort u hem dwaas claxonneren.”

„Ja ik hoor hem,” schrok de rechter. „Laat de jongen toch niet zo hard rijden met die oude mensen in de wagen. Laat hij toch voorzichtig zijn.”

Een ogenblik later reed Ferry de grote wagen met een onberispelijke draai de poort van Bremhorst binnen. Erica was hun al tegemoet gegaan en nu kwam ze met de beide oudjes en tante Cili de serre binnen.

„Dag, m'n lieve jongen.” Mevrouw Delgree boog zich over naar haar blinde zoon en kuste hem: „Dat is lang geleden, Juul. Een hele winter en een stuk van de zomer.”

„Hoe is het nu met u, moeder?”

„Het is weer goed, jongen. Hier is vader ook met Cili.”

Hij streelde het jonge, onstuimige dier over de kop

„We zijn allebei aan 't sukkelen geweest, ging de oude dame verder toen de rechter ook zijn vader en Cili had begroet. „Griep en ik weet niet wat al meer. Maar Cili heeft ons er goed bovenop geholpen. Zij was de commandante. Wij hadden maar te doen wat de jongedame wilde.”

„Jongedame....” bloosde Cili.

„Ach kind, ik voel me niet eens oud en ik ben al tachtig. En jij vader?”

„Als een lammetje zo jong en als een kikker zo kwiek,” lachte de oude heer Delgree.

„Hoe maak jij het, Cili?” vroeg Juul.

„Goed. Een beetje vermoeid omdat ik me de laatste dagen nogal heb moeten inspannen.”

„Neem dan eerst een poos vacantie, hoor. Erica kan het werk wel af met de meiden.”

„Ja, Juliën, ik begrijp dat jullie mij nu missen kunnen,” plaagde Cili.

Driftig wuifde hij met de hand. „Daarover geen grapjes, Cili. Je weet dat ik je niet kan missen, maar je weet niet hoe erg ik je heb gemist.”

„Je hebt ze weer terug, Juul,” suste mevrouw Delgree. „Wij kunnen het nu wel weer af met ons goede Kaatje. En er is nog een hitje bij gekomen. Wij redden ons wel verder.”

„Wij hebben weer allemans praats nu we weer een veer van de lippen kunnen blazen,” lachte de oude heer Delgree.

„U blijft toch een poosje hier, vader?” vroeg Juliën begerig.

„Ja, jongen,” antwoordde mevrouw Delgree voor haar man. „Wij willen de hele zomer hier blijven als jij het goed vindt en als het ons niet te druk is. Ferry zal morgen nog een keer met de wagen gaan om onze spulletjes op te halen. We hebben graag ons eigen gerief bij de hand.

Wij hebben niets meer te doen thuis nu ook Christien getrouwd is.”

„Komen de anderen nog deze zomer, moeder?”

„Ja, Juul, Constant komt met z'n vrouw en de kinderen, Charles wil een poos bij je komen logeren als hij terug is uit Amerika. Christien komt ook met Bernard. Ze durft niet goed meer te reizen sedert ze een kindje verwacht. Ferry moet haar maar ophalen, dan kan ze een paar dagen hier blijven. Dat zal ze heel graag doen.

Bremhorst wordt nu zo'n beetje een tweede ouderlijk huis, Juul. Dat bevalt jou zeker wel?”

O. dat beviel hem zeker. En nog om een andere reden was hij zeer gelukkig. Ferry had z'n doctoraal achter de rug. Erica, ofschoon ze nog geen twintig jaar was, voerde de huishouding van Bremhorst met het gemak van een volleerde huisvrouw, onder het oppertoezicht van Cili, die meer en meer was geworden een eregast in zijn zonnig huis.

Want zijn blindheid telde hij niet meer als een kwaad sedert hij door Cili's ogen de schoonheid der schepping had leren zien, nadat het licht in zijn ogen was gedooft. Een verschrikkelijke tijd was er aan vooraf gegaan eer hij tot het besef gekomen was, dat een mens slechts gelukkig kan zijn als hij in vrede leeft met de bestemming welke God aan zijn bestaan heeft verbonden. Er waren jaren voorbij gegaan eer Cili's offerend en zuiverend gebed de kracht der duivelse omstrengeling waarin hij was gevangen, had kunnen verbreken. Toen was Gods genade gekomen en hij voelde in zich stijgen en groeien een wonderlijke gesteltenis, een blijde stemming, een vorm van geluk, die hij nooit eerder had gekend.

Dikwijls vroeg hij zich af: hoe kan het dat ik dat vroeger niet beseft heb? Het moet toch mogelijk zijn, dat het loutere verstand alleen dat achterhalen kan.

Nu wist hij, omdat hij geloofde, dat het scherpste verstand niet in staat is om in het wezen der genade door te dringen. Dat kan alleen het geloof, ook van de eenvoudigste; eerst daarna komt het verstand er aan te pas om te aanvaarden, te ordenen.

In de avond toen de oude meneer en mevrouw Delgree naar bed waren gegaan, liepen Cili en Juliën door de smalle lanen van het villapark, waar ze nu rustig konden wandelen.

„Ik laat Erica meegaan met Ferry naar het avondfeestje bij de Freelinks,” had ze gezegd en hij had het aanstonds goedgevonden. Het meisje had het verdiend na zo'n lange tijd van ingespannen bezig zijn.

Ze liepen naast elkaar door de zwoele dromerige avond. Zoals gewoonlijk niet gearmd, want hij had geleerd scherp te luisteren naar haar stap; zij kon hem leiden met een zachte druk van haar arm of met een enkel woord.

„Was je ongerust over vader en moeder deze winter, Cili?” vroeg hij.

„Ja, Juliën, verscheidene weken waren ze er slecht aan toe. Vooral moeder had het erg benauwd.”

„Maar je schreef, dat vader het eerst bediend was.”

„Ja, dat ging heel vreemd met vader. Op de avond van een dag, dat hij heel goed was geweest, liep de koorts plotseling onrustbarend op. De dokter wilde dat hij direct bediend werd en dat is dan ook gebeurd. Twee dagen later was het gevaar voorbij en na die tijd heeft hij geen inzinking meer gehad.”

„Hoe zien ze er nu uit? Nogal goed, dacht ik. Moeder is zo spraakzaam, ze lijkt me nog erg levenslustig toe.”

„Het gaat heel goed, Juliën. Als zij zich in acht nemen, en daar heb ik geen vrees voor, dan kan het, dunkt mij, nog een hele poos goed gaan. Maar je weet het niet zeker meer van zulke oude mensen.”

„Van wie weet je het wel zeker, Cili?” Daarna: „Het is nu bijna tien jaar geleden dat ik hen voor het laatst heb gezien. Ik heb een goede duidelijke herinnering aan hen. Mij dunkt dat ze niet veel anders zullen zijn als ze mij voor de geest staan. Jij ook niet, Cili, Constant niet, maar wel Erica en Ferry. Erica was nog geen tien jaar, toen ik blind werd.”

„Ze is een mooi meisje geworden, Juliën.”

„Dat weet ik, Cili. Op de een of andere manier word ik het gewaar. Het schijnt dat ik het horen kan aan haar stem.

Weet je, Cili, dat de kinderen ook voor mij gegroeid zijn, ofschoon ik het niet heb kunnen zien. Ik stel me dat voor de geest; ik geloof niet dat de werkelijkheid veel anders zal zijn dan de voorstelling is. Ik vraag: Welke kleur heeft je jurk, Erica? Zegt ze dan: ik heb dat shantungdingetje aan, dan zie ik ze heel scherp voor me staan. Zegt ze: het is champagnekleurige zijde met een groot dessin met blauw en geel, dan wordt het moeilijker, want dan moet m'n fantasie het geval min of meer zelfstandig verbeelden.

Het is wel boeiend, Cili.”

„Ik heb zwarte knooplaarsjes aan, Juul. Vind je het interessant?” lachte ze plagerig.

„Ik vind het interessant dat ik weet dat je jukt. Je draagt witte schoenen, Cili.”

„Hoe weet je dat?”

„Je hebt een witte jurk aan met een kort wit jasje er overheen.”

„Ik heb er met Erica over gesproken en dat heb je gehoord.”

„Nee, Cili, ik heb het niet gehoord. Is het waar?”

„Ja, Juul, het is waar. Hoe weet je het? Voel je het?”

Hij wedervroeg: „Weet je nog, Cili, welke kleur je jurk had toen jij je eerste heilige Communie deed?”

„Ja, Juul, blauw. Ik herinner het mij nog heel goed.”

„Weet je nog waarom je de blauwe kleur hebt gekozen?”

„Ja, Juul, ik weet het nog,” zei Cili met stokkende stem. „Maar hoe weet jij het?”

„Jij hebt het mijzelf verteld, op mijn kamer. Ik gaf je een stuk chocolade en de volgende dag gingen wij een sprookjesboek kopen.”

„Dat heb ik nog, Juul,” fluisterde ze ontroerd.

Toen was het geruime tijd stil. Ze nam zijn arm omdat de koplampen der passerende auto's in de snel opkomende donkerte haar nu en dan verblindden, en voerde hem naar het veilige voetpad achter de bomen.

„Het verhaal over die witte of die blauwe jurk is mij nog heel dikwijls in de geest gekomen,” zei hij zachtjes.

„En denk je, Juul, dat ik nu wit draag omdat ik meen dat te mogen doen volgens het inzicht uit mijn kinderjaren?”

„Ja, Cili, dat denk ik. Misschien niet altijd, je zult je ook wel eens laten leiden door andere overwegingen van practische aard. Maar somwijlen wil je God tonen, dat je wit moogt dragen, Cili.”

„Ja, Juul,” fluisterde ze ontroerd. Vind je het kinderachtig?”

„Nee, Cili, ik vind het prachtig. Soms lijkt het mij of ik die momenten bij jou voel. Het leven is een wonderlijke gesteltenis, want we weten zelfs niet waarom we leven. Om de hemel te verdienen? Waarom is het nodig dat wij de hemel verdienen? Waarom heeft God de mens geschapen, Cili? Had hij het niet evengoed achterwege kunnen laten?”

Nee, Hij heeft het niet achterwege gelaten, Hij heeft het gedaan. Daarom leven wij. Daarom zijn wij iets en tegelijk zijn wij altijd iets aan het worden. Begrijp je het, Cili?”

„Ja, ik begrijp wel wat je bedoelt, Juliën. Wij zijn altijd iets op dit moment en tegelijk worden wij iets voor het volgend moment. Is het niet zo?”

„Juist, Cili, maar wij houden niet op bij het volgend moment. Altijd door zijn wij iets aan het worden tot we gestorven zijn. Dan komt onze ziel in het Zijn, het eeuwige volstrekte Zijn. Dat is God.”

„Er zijn er zovelen die dat niet willen inzien, Juul.”

Erica was nog geen tien jaar, toen ik blind werd

„Dat is een ondoorgrondelijk geheim van Gods genade. Maar sommigen hebben geluk, zij worden als het ware op een bijzondere wijze bevoorrecht. Sommigen krijgen in hun leven een bewaarder bij zich. Een mens, die lijdt voor een ander mens. Ik ben zo'n geluksvogel. Jij leed door mij, want door mijn onvoorzichtigheid werd jij verminkt. Wat is daaruit niet een verrukkelijke gesteltenis opgebloeid. Door jouw lijden voor mij kwam je tot een hoge vorm van geestelijke volmaaktheid en ook ik kan nu tevreden zijn over mijn plaats in het bestel. Alle aardse dingen worden voor mij nietig nu ik mij daarvan bewust geworden ben. Mijn blindheid is geen lijden meer, zoals jouw verminking voor jou nooit een groot verdriet is geweest.

Gods voorzienigheid heeft het zo gewild. God heeft je misschien wat aards geluk onthouden; wat Hij jou daarvoor in de plaats gaf, steekt daar zo hoog boven uit dat er zelfs geen sprake kan zijn van vergelijking. God heeft jouw leven op een heel bijzondere wijze verweven met het mijne. Wij zijn altijd iets en wij zijn tegelijk altijd iets aan het worden. Wat zou ik geworden zijn zonder jou, Cili?”

„Juul, laten wij naar huis gaan,” zei ze stokkend toen hij zijn stap vertraagde.

„Schrei je, Cili? Waarom schrei je?”

„Ik weet het niet, Juul. Ik ben niet verdrietig gestemd. Misschien schrei ik alleen omdat ik een vrouw ben.”

Nu keerden zij naar huis terug in de donkere avond, langzaam, woordenloos. Zij leidde hem de trappen op en bracht hem naar zijn stoel in de woonkamer.

„Belief je nog iets te gebruiken, Juul?”

„Nee, Cili, vanavond niet,” antwoordde hij met een vage glimlach.

„Ga nu slapen, Cili. Je hebt een drukke dag achter de rug.”

„Wat doe jij?”

„Ik wacht op de kinderen. Ze weten dat.”

„Maar je mocht. . . .”

„Nee, Cili, je hoeft niet ongerust te zijn, ik voel mij heel goed vanavond. Ik wacht tot ze komen.”

„Goede nacht dan, Juliën.”

Hij vatte haar hand en kuste die: „Goede nacht, Cili.”

Zijn blinde ogen keken in het zwart der donkere kamer. Maar in zijn geest was het heel licht. Daar trokken beeldenstoeten voorbij van grote pracht.

Boven sliepen zijn ouders, uit wier leven zijn leven was gekomen op Gods bevel. Daar sliep Cili, in wie hij nog dikwijls het kleine zusje zag zoals ze voor hem stond op zijn kamer, vele jaren geleden: „Ik kies de blauwe jurk, Juul, maar als ik mijn plechtige communie doe ben ik misschien zover, dat ik een witte mag dragen.

Dat duurt nog wel vier jaar. Wat denk je, Juul, zou dat kunnen?”

Toen al was ze geraakt door Gods liefde, die haar boven de benauwenissen der wereld had opgeheven om Zijn uitverkoren kind te zijn.

Hij wachtte op zijn kinderen tot zij thuis zouden komen van het feest der jeugd. Rechtop zat hij in zijn stoel, met ineengestremgelde handen, in het diepste duister. Maar voor zijn geest stond het stralende licht waar hij naar toe groeide.

„God, laat mij worden als Cili, Uw uitverkoren kind. Geef mij de kracht dat ik U altijd in zuiverheid kan beminnen. Laat Uw genade mij doorstromen, opdat ik eeuwig leven zal in Uw Liefde.”